

Βρυξέλλες, 31 Μαΐου 2024
(OR. en)

10402/24

CLIMA 215
ENV 561
ENER 257
TRANS 251
AGRI 443
ECOFIN 609
COMPET 597
IND 285
MI 546

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον κλιματικό στόχο της Ευρώπης για το 2040 — Συζήτηση προσανατολισμού

1. Προκειμένου να κατευθύνει η συζήτηση προσανατολισμού επί του προαναφερόμενου θέματος κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου (Περιβάλλον) της 17ης Ιουνίου 2024, η Προεδρία εκπόνησε το συνημμένο σημείωμα, στο οποίο περιλαμβάνονται επίσης ερωτήματα προς τους υπουργούς.
2. Καλείται η Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων να λάβει υπόψη το σημείωμα και τα ερωτήματα της Προεδρίας και να τα διαβιβάσει στο Συμβούλιο για τη συζήτηση προσανατολισμού.

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον κλιματικό στόχο της Ευρώπης για το 2040

– Συζήτηση προσανατολισμού –

Εισαγωγή

Στις 6 Φεβρουαρίου 2024 η Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωσή της με τίτλο *«Εξασφαλίζουμε το μέλλον μας – Ο κλιματικός στόχος της Ευρώπης για το 2040 και η πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, με την οικοδόμηση μιας βιώσιμης, δίκαιης και ευημερούσας κοινωνίας¹»* (στο εξής: ανακοίνωση σχετικά με τον κλιματικό στόχο για το 2040). Η ανακοίνωση παρουσιάζει ένα όραμα μετά το 2030 στο πλαίσιο της εντεινόμενης της κλιματικής αλλαγής και του πολλαπλασιασμού των επιπτώσεών της στη ζωή μας. Προβλέπεται ένα όραμα για την Ευρώπη ως ήπειρο με ισχυρό βιομηχανικό οικοσύστημα, καθαρή, οικονομικά προσιτή ενέργεια με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και βιώσιμα τρόφιμα και υλικά, το οποίο θα εξυπηρετεί τους πολίτες της ΕΕ και θα προστατεύει την ΕΕ από μελλοντικές κρίσεις.

¹ Έγγρ. 6291/24 + ADD 1-6.

Βάσει λεπτομερούς εκτίμησης επιπτώσεων, η ανακοίνωση συνιστά μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 90 % έως το 2040, σε σύγκριση με το 1990, ώστε η ΕΕ να παραμείνει σταθερά σε πορεία επίτευξης του στόχου της για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, ο οποίος καθορίστηκε στο ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα. Ο συνιστώμενος στόχος συμβαδίζει με τις επιστημονικές συμβουλές και τις δεσμεύσεις στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού. Ο στόχος για το 2040, αφού συμφωνηθεί, θα αποτελέσει τη βάση της νέας εθνικά καθορισμένης συνεισφοράς (ΕΚΣ) της ΕΕ στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού, η οποία θα κοινοποιηθεί στη UNFCCC πολύ πριν από την COP30. Στην ανακοίνωση αναφέρεται ότι, για να επιτευχθεί η μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 90 %, το επίπεδο των υπολειπόμενων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ το 2040 θα πρέπει να είναι χαμηλότερο από 850 MtCO₂-eq και οι απορροφήσεις άνθρακα θα πρέπει να φθάσουν τους 400 MtCO₂. Εκτός από τις χερσαίες απορροφήσεις που δεσμεύουν άνθρακα στη βιομάζα και τα εδάφη, θα χρειαστούν βιομηχανικές απορροφήσεις άνθρακα από βιογενείς και ατμοσφαιρικές πηγές, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος για το 2040, καθώς και για να επιτευχθούν μηδενικές καθαρές εκπομπές έως το 2050 και απόλυτες αρνητικές εκπομπές στη συνέχεια. Αυτό θα περιλαμβάνει την ανάπτυξη λύσεων δέσμευσης, χρήσης και αποθήκευσης άνθρακα για τη μείωση και την αντιστάθμιση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που είναι δύσκολο να μειωθούν σε ορισμένους βιομηχανικούς τομείς, την αεροπορία ή τη ναυτιλία. Ως εκ τούτου, παράλληλα με την ανακοίνωση σχετικά με τον κλιματικό στόχο για το 2040, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με τίτλο «Προς μια φιλόδοξη βιομηχανική διαχείριση του άνθρακα για την ΕΕ»², η οποία καθορίζει μια στρατηγική για την ανάπτυξη ενός κοινού και ολοκληρωμένου πλαισίου πολιτικής και επενδύσεων για τη βιομηχανική διαχείριση του άνθρακα στην ΕΕ. Το πλαίσιο αυτό παρέχει κανονιστική ασφάλεια και κίνητρα για επενδύσεις στη δέσμευση, την αποθήκευση, τη χρήση και τις απορροφήσεις άνθρακα, όπως η Bio-CCS (χρήση βιομάζας για την παραγωγή ενέργειας με τεχνολογίες δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα) και η DACCS (δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα απευθείας από την ατμόσφαιρα).

Η ανακοίνωση σχετικά με τον κλιματικό στόχο για το 2040 καθορίζει επίσης ορισμένες ευνοϊκές συνθήκες για την επίτευξη του συνιστώμενου στόχου, ιδίως την πλήρη εφαρμογή του συμφωνηθέντος πλαισίου για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030, που διασφαλίζει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, μεγαλύτερη εστίαση σε μια δίκαιη μετάβαση που δεν θα αφήνει κανέναν στο περιθώριο, ισότιμους όρους ανταγωνισμού με τους διεθνείς εταίρους, και στρατηγικό διάλογο σχετικά με το πλαίσιο για την περίοδο μετά το 2030, μεταξύ άλλων με τον βιομηχανικό και τον γεωργικό τομέα.

² Έγγρ. 6306/24.

Το Συμβούλιο ξεκίνησε να εξετάζει διεξοδικά την ανακοίνωση και την εκτίμηση επιπτώσεων στο πλαίσιο της Ομάδας «Περιβάλλον» στις 12 Φεβρουαρίου 2024. Το Συμβούλιο (Περιβάλλον) της 25ης Μαρτίου 2024 ξεκίνησε μια πρώτη συζήτηση σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής. Ο καθορισμός κλιματικού στόχου για το 2040 υποστηρίχθηκε ευρέως και οι αναγκαίες ευνοϊκές συνθήκες που καθορίζονται στην ανακοίνωση κρίθηκαν συναφείς.

Τρέχουσα κατάσταση

Δεδομένου του διατομεακού χαρακτήρα της ανακοίνωσης σχετικά με τον κλιματικό στόχο για το 2040, η Προεδρία συμπεριέλαβε ενεργά άλλες σχετικές συνθέσεις του Συμβουλίου σε τεχνικό επίπεδο στις συζητήσεις σχετικά με την ανακοίνωση για τον κλιματικό στόχο για το 2040 και την εκτίμηση των επιπτώσεων της, μεταξύ άλλων στους τομείς της ενέργειας, της βιομηχανίας, των μεταφορών, της γεωργίας και των οικονομικών. Επιπλέον, έχουν πραγματοποιηθεί ειδικές συνεδριάσεις για να μπορέσει η Επιτροπή να παράσχει απαντήσεις και διευκρινίσεις στις πολυάριθμες ερωτήσεις των αντιπροσωπιών. Διάφορες συνθέσεις του Συμβουλίου έχουν αναγνωρίσει την ανάγκη να ληφθεί υπόψη η κλιματική αλλαγή στους αντίστοιχους τομείς τους και να αναπτυχθούν πολιτικές και μέτρα σύμφωνα με τον στόχο της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα, προδιαγράφοντας με τον τρόπο αυτόν μια μελλοντική πορεία για τη μετάβαση³.

³ Βλ. για παράδειγμα: συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με το μέλλον της ψηφιακής πολιτικής της ΕΕ της 21ης Μαΐου 2024 (έγγρ. 9957/24)· συμπεράσματα του Συμβουλίου για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης μέσω του διαστήματος της 23ης Μαΐου 2024 (έγγρ. 10142/24)· συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της αξιοποίησης της γνώσης ως εργαλείου για ανθεκτική και ανταγωνιστική βιομηχανία και για στρατηγική αυτονομία σε μια ανοικτή οικονομία στην Ευρώπη της 23ης Μαΐου 2024 (έγγρ. 10182/24)· συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ειδική έκθεση αριθ. 28/2023 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου με τίτλο: Δημόσιες συμβάσεις στην ΕΕ: Λιγότερος ανταγωνισμός στις συμβάσεις έργων, αγαθών και υπηρεσιών τη δεκαετία μέχρι το 2021, που εγκρίθηκαν στις 23 Μαΐου 2024 (έγγρ. 10358/24)· συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με «Μια ανταγωνιστική ευρωπαϊκή βιομηχανία ως κινητήρια δύναμη για το πράσινο, ψηφιακό και ανθεκτικό μέλλον μας» της 24ης Μαΐου 2024 (έγγρ. 10127/24)· συμπεράσματα του Συμβουλίου για μια «Ενιαία αγορά προς όφελος όλων» της 24ης Μαΐου 2024 (έγγρ. 10298/24) και συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ανάπτυξη βιώσιμων υποδομών δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας της 30ής Μαΐου 2024. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η διακήρυξη της La Hulpe σχετικά με το μέλλον της κοινωνικής Ευρώπης, η οποία πραγματοποιήθηκε κατά τη διάσκεψη υψηλού επιπέδου για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων που διοργάνωσε η βελγική Προεδρία στις 15-16 Απριλίου 2024, ανέδειξε τον στόχο της προώθησης μιας ισότιμης και δίκαιης μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα.

Κατά τις συζητήσεις σε τεχνικό επίπεδο σχετικά με τον κλιματικό στόχο για το 2040 έχει εξεταστεί ευρύ φάσμα θεμάτων. Σε γενικές γραμμές, οι αντιπροσωπίες συμμερίζονται την άποψη ότι όλοι οι τομείς θα πρέπει να συμβάλουν στη μετάβαση, λαμβανομένων ωστόσο υπόψη των ιδιαιτεροτήτων τους και των διαφορετικών συνθηκών που επικρατούν στα κράτη μέλη, καθώς και της ανάγκης να διασφαλιστεί η δίκαιη μετάβαση και η εφαρμογή της στην πράξη. Τα συγκεκριμένα σημεία που υπογραμμίστηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων συνοψίζονται στα ακόλουθα τμήματα.

Διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και του ρόλου της ενιαίας αγοράς

Οι αντιπροσωπίες πιστεύουν ακράδαντα ότι είναι ζωτικής σημασίας να προστατευθεί η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και να εξασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και εντός της ΕΕ. Η ενεργός κλιματική διπλωματία είναι απαραίτητη για την ενθάρρυνση ενισχυμένων προσπάθειών μετριασμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ΕΕ θα πρέπει να αξιοποιήσει το πλεονέκτημα του πρωτοπόρου στις αγορές νέων τεχνολογιών και να χρησιμοποιήσει την ενιαία αγορά στον μέγιστο δυνατό βαθμό. Η πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες και η πράξη για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση των ευκαιριών για την ανάπτυξη και την επέκταση νέων τεχνολογιών. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν επενδύσεις στην κατάρτιση, την απόκτηση δεξιοτήτων και την επανειδίκευση των εργαζομένων, ώστε να διασφαλιστεί ότι το εργατικό δυναμικό της Ένωσης είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες της μετάβασης και στις αλλαγές στην αγορά εργασίας.

Ανάγκη για περαιτέρω επενδύσεις και ενισχυμένο συντονισμό στο πλαίσιο της ανάπτυξης υποδομών

Αναγνωρίζεται γενικά η ανάγκη να πραγματοποιηθούν περισσότερες επενδύσεις, μεταξύ άλλων σε καθαρές τεχνολογίες και υποδομές στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών, καθώς και η ανάγκη να αρθούν οι φραγμοί ώστε να επιταχυνθεί η ανάπτυξη διασυνοριακών υποδομών. Ένα αξιόπιστο και προβλέψιμο πλαίσιο για τις επενδύσεις αυτές είναι σημαντικό, αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να αποφεύγεται η υπερβολική ρύθμιση και η γραφειοκρατία. Ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη» και το Ταμείο Καινοτομίας αποτελούν βασικά εργαλεία και θα πρέπει να εφαρμοστούν αποτελεσματικά. Το κύριο εμπόδιο είναι η διαδικασία αδειοδότησης, η οποία θα πρέπει να εξορθολογιστεί και να συντομευθεί. Είναι σημαντικό να αναπτυχθεί διοικητική ικανότητα και να ανταλλάσσονται κατευθυντήριες γραμμές, πληροφορίες και κοινά δεδομένα, ενδεχομένως με τη βοήθεια θεματικών πλατφορμών. Διατυπώνεται γενική απαίτηση για αποδοτική χρήση των κονδυλίων της ΕΕ και αναγνώριση του σημαντικού ρόλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Ωστόσο, αναγνωρίζεται επίσης ότι απαιτούνται περισσότερα ιδιωτικά κεφάλαια, μεταξύ άλλων για την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία. Οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τις επενδύσεις θα πρέπει να μετριαστούν, για παράδειγμα μέσω κανονιστικής στήριξης ή μηχανισμών επιμερισμού του κινδύνου. Άλλες προτάσεις των αντιπροσωπιών αφορούν την προώθηση συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και την προώθηση διασυνοριακών έργων και συνεργασίας, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη χρηματοδότηση. Ορισμένες αντιπροσωπίες έχουν επισημάνει επίσης την ανάγκη στόχευσης των κρατικών ενισχύσεων προκειμένου να αποφευχθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Συνέργειες και συνοχή μεταξύ της κυκλικής οικονομίας και των πολιτικών για το κλίμα

Η σημασία της κυκλικής οικονομίας και της αποδοτικής χρήσης των πόρων αναγνωρίζεται ευρέως ως μέσο για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και του κόστους για την κοινωνία, καθώς και της εξάρτησης από τις εισαγωγές. Αρκετές αντιπροσωπίες πρότειναν να συμπεριληφθούν προσεγγίσεις κυκλικής οικονομίας στην πολιτική για το κλίμα. Θα πρέπει να επιδιωχθούν πολιτικές κυκλικής οικονομίας που αποσκοπούν στη μείωση των εκπομπών κύκλου ζωής, όπως ο οικολογικός σχεδιασμός. Τα πρότυπα βιώσιμης κατανάλωσης θα πρέπει να ενθαρρύνονται με την παροχή βιώσιμων και οικονομικά προσιτών εναλλακτικών λύσεων για τους καταναλωτές, καθώς και μέσω της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης.

Κλιματικός στόχος για το 2040 και συμβολή των χερσαίων και τεχνολογικών απορροφήσεων άνθρακα

Μολονότι οι περισσότερες αντιπροσωπίες δεν έχουν ακόμη εγκρίνει θέση σχετικά με το ακριβές επίπεδο του μελλοντικού κλιματικού στόχου για το 2040, αρκετές αντιπροσωπίες συμφωνούν ότι η ΕΕ πρέπει να θέσει εγκαίρως έναν φιλόδοξο στόχο. Αρκετές άλλες αντιπροσωπίες έχουν ζητήσει μεγαλύτερη σαφήνεια σχετικά με τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις του συνιστώμενου στόχου. Η ανάγκη για αυξημένες απορροφήσεις άνθρακα στο μέλλον αναγνωρίζεται ευρέως, αλλά ορισμένες αντιπροσωπίες έχουν προειδοποιήσει να μην εξαρτώνται υπερβολικά από τις απορροφήσεις άνθρακα, είτε τεχνολογικές είτε φυσικές, κατά τον καθορισμό του στόχου, καθώς εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετές αβεβαιότητες. Ορισμένες αντιπροσωπίες έχουν επίσης τονίσει την ανάγκη να ληφθεί υπόψη το ζήτημα της δημόσιας αποδοχής. Αρκετές αντιπροσωπίες τονίζουν τον ρόλο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως ακρογωνιαίου λίθου της ενεργειακής μετάβασης, ενώ αρκετές άλλες τονίζουν την ανάγκη για σεβασμό της αρχής της τεχνολογικής ουδετερότητας. Αρκετές αντιπροσωπίες έχουν επίσης υπογραμμίσει ότι είναι σημαντικό να αποφασίσει η ΕΕ σχετικά με έναν εγχώριο στόχο, ώστε να είναι σε θέση να κοινοποιήσει επικαιροποιημένη ΕΚΣ πολύ πριν από την COP30, σύμφωνα με τη συμφωνία του Παρισιού.

Ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση του γεωργικού τομέα

Δεδομένης της σημασίας που έχει η διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας ως πρωταρχική λειτουργία του γεωργικού τομέα, θα χρειαστεί μια ολιστική προσέγγιση προκειμένου να τονωθεί η βιώσιμη παραγωγή τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της ισορροπίας μεταξύ της παραγωγής και της κατανάλωσης τροφίμων, παράλληλα με νέες ευκαιρίες, μεταξύ άλλων για τον εφοδιασμό της βιοοικονομίας και τη δημιουργία απορροφήσεων άνθρακα. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση αυτού του είδους θα πρέπει να περιλαμβάνει τόσο τη διαχείριση του κινδύνου όσο και μέτρα μετριασμού και να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη για διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας του τομέα και ενός δίκαιου εισοδήματος για τους γεωργούς. Οι πολιτικές θα πρέπει να βελτιώνουν την ανθεκτικότητα του τομέα και να παρέχουν κίνητρα για τη μείωση των εκπομπών, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τον κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο στους γεωργούς.

Ερωτήματα προς τους υπουργούς:

- *Πώς θα πρέπει να σχεδιαστεί ο κλιματικός στόχος της ΕΕ για το 2040 και το πλαίσιο για την περίοδο μετά το 2030, δεδομένης της δέσμευσης της Ένωσης για ανταγωνιστική μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα, προσφέροντας παράλληλα ευκαιρίες για την οικοδόμηση βιομηχανικής υπεροχής και την προώθηση μιας δίκαιης και ισότιμης μετάβασης;*
 - *Πώς μπορούν να κινητοποιηθούν καλύτερα τα μέτρα από την πλευρά της ζήτησης στο πλαίσιο για την περίοδο μετά το 2030, συμπεριλαμβανομένων της πιο κυκλικής χρήσης των υλικών και της συνεργατικής οικονομίας και κινητικότητας, ώστε να συμπληρωθούν οι τεχνολογικές επιλογές μείωσης, μειώνοντας έτσι τις επενδυτικές ανάγκες και το κόστος για την κοινωνία;*
-